

FABULAS EN DIALECTO VIZCAINO

Advertencia. Nuestro respetable amigo y colaborador Dr R. M. de Azkue nos envía una copia de las fábulas que á continuación publicamos, sacada de un manuscrito de la Biblioteca Nacional de Paris (Colección A. d'Abbadie).

Cree el Sr Azkue, que el autor de este manuscrito fué el benemérito vascongado Fr. Maleo de Zavala (1), el cual, al hablar *del tratamiento familiar*, en la pag. 166, columna 2^a de su obra *El verbo regular Vizcaino* dice: «En los escritos jocosos de chistes, fábulas, cuentos, etc. se puede usar con mas libertad y frecuencia, y siempre que se haga con tino, serán mas agradables y graciosos. Nuestra fabulista, Dª Vicenta Antonia de Moguel ha hecho algun uso de él en nueve de sus fábulas: ojalá que le hubiera dado toda la amplitud de que es capaz el asunto. que así hubieran tenido dichas fábulas un aire mayor de chiste y gracia. Yo tengo formada una pequeña coleccion de doce fábulas ajenas, y veinte y tanta mias, en las que he procurado dar á este tratamiento la estension que le corresponde segun las reglas que llevo ya fijadas».

La presente colección se compone de 35 fábulas y según el s^r Azkue, una de ellas, la última: es indudablemente posterior á la nota precedente. Al pie de once de estas fábulas dice el compilador: «Moguelena», de Moguel: son las fábulas 3, 6, 12, 15, 20, 25, 28, 30, 31 y 32. Al pie de la 21 dice: *Salaberri-rena*, de Salaberri: después de la 35 se lee *Doña Maria Vicenta Antonia Moguelena*. En todas ellas se emplea el tratamiento familiar.

¿A cuál de los Moguelea se refiere la nota «Moguelena»?

¿A Don Juan Antonio, autor de *Confessio*, ó á su sobrino (hermano de Dª Vicenta) Dⁿ Juan José? Indudablemente al primero; por cuanto en la pagina 90 de IPUI ONAC (Donostian 1804) dice D^{ma} Vicenta Antonia Moguel, refiriéndose á las fábulas *en verso* que insertó al final de su librito: *Esan nuen len verso ipuizco oiec ez dirala nere burucoac. Pillo andi bat dauca eguinda nere Osaba Jaunuc; ta pillotic artuac dira emen ecusico diran guchi batzuec.* (Dije antes que estas fábulas en verso no son mias. — lit. *de mi cabeza* — Mi Señor tío tiene un montón de ellas: y tomadas del montón son algunas pocas que aquí se verán).

¿Se habrán perdido esas fábulas? ¿Podrá alguno de los lectores de esta REVISTA darnos noticia de su paradero? Si se encontrasen, con gusto las incluiríamos en la presente colección.

Hemos observado que las fábulas del manuscrito de Paris señaladas con la indicación *Moguelena* discrepan, á veces, de las atribuidas á su tío por Dª Vicenta. Por este motivo añadiremos algunas notas que permitan al lector apreciar las variantes de ambos textos.

J. DE U.

---

(1) Fué natural de Bilbao en donde nació el año de 1777: murió el 6 de Febrero de 1840. (Libro de Becerro del convento de Franciscanos de Zarauz).

BERBA-AURRECOA

¡Ceinbat gauza eguiten dituzan guizonac asco asco uste ez evazanac! ¿Noc esango eustan neuri ipuin-guiñan eguingo nevala? Nic beintzat ez neuntsan sinistuco asco, niretzat nengoalaco ece etzala ori ez ene bururaco, ez ene bici-moduraco. Alan da guzti macal-aldi baten, beste gauzataraco ez nintzanean prestu, eta oëan besteetan baño astiroago egon bear izaten nevanean, ene atseguin garriraco uste ez nevan eguinen oneri eutsi ta ekin (sic) neuntsan, eta neureac gueienac orduanche eguinac dira.

Bein nagusiena eguin ezkerro, eta esan daroagun leguez, lanari zaia kendu ezkerro, erraz izaten da cerbait gueiago aciten: eta guero eguinai escu-aldi batzuc emotea zorra leguez artu doa. Bada nic bere besteac erabili oi daven bidetic eztot urten eta bigun-aldia ezkerro, bat edo beste eguin dot, eta oneec eta lengoac leundu, ta apaindu, eta escuac emon deustezan iñorenak Bizcai-coratu: baita onenbes tegaz (sic) osotu ta biribildu dira orain arguitara ateraten dodazan ipuin mamintsu on onec.

Eguia da guztiac bere escu bete bashen eztireala; eta ecin izan bere, yolas-garriztat, eta tarte-garriztat eguiteco au artu dodan ezkerro, ta ez sailltzat, ez eguneko lantzat. Ogueta bat dira neureac ta amabi besteenac, eta bitzuoc altar yota ogueta amairu guztiac, onei aurretic ganetu yakez Euscaldunen alabantzaac, eztakit nic norenac eta atzetic Peru-gaz Yoanen arteco berbeta eder eracutsi andicoa, Dª Vicenta Antonia Moguel (sic).

Baakit nic gueure euscaldunac ipuinzaleac direala. Gogoan dot oraindo celan umetan entzun gueroazan aoa zabalic, eta adurra erigula, Peru ta Mariaren ipuin sustraiacoac. Oraingo oneec dira sustrai andicoac, mamiñ ederrecoac, eta on ta onura zabalecoac. Alan balira gueiago.

Nic gura neunkeana da ce, oneetatic bidea artuta, edo ainbagacoan, nic baño buru, gatz, asti ta gogo ohea daucanen batec gueiago ta ederragoac eguin baleguiz. Baita ¿cer dakigu izango bada? Au baño gachagoric icusi da mundu zabalean. Eta iñoc uste baleuke ece cer-eguin au deunguea dala, edo bai beintzat adinona ta alperrena, iracurri begui Evangelio santuan amar doncelleen irudia, Erreguegaz erreteru gaiztoen

artecoarena, bearguinac maztura eroan evazan ugazabarena, eta beste an dagozan ainbeste, eta guero esango deust.

Bitartean barriz iracurri eguizuz ta eguikuz ipuin on oneec: eta alan baderitzazu (sic) buruz artu; eta ceureztat eta besteentzat asco ica-sico dozu cer celan eguin bear dan. Eurac dagoz berba neurtuetan, eta neurri labur-luce, ta guera-aldi era ascotacoetan: eta onelangoac izan daroe berezco gatza, gacigarria ta uya, gogoa yoteco, begizcoa eguitemo ta errazago oratu ta erantsiteco.

SARREREA

Bizcaico erriétan
gara euscaldunac (sic)
eguin daiguzan báda
euskeraz bersoac
Ez dogu euscaldunac (sic)
erdera bearríc,
bersoac iminteco
ondo apainduric.

Euskeraz cantatéco
prest nago ni beti,
Bizcaltarren leguea
ez galtzea-gaitic.
Ecin itzi (sic) guiñaike
Bizcai-co lurreán
euskeraz cantatéa
ondo yacuneán.

ANCHINACO EUSCALDUNEN ALABANTZAC

Jaunaren legue óna
euskeran da sendó
Adan-egánic óna
garbi eta ondó.
Gorde izan da bétí
garbiro fedeá
baita gueure leguéak
eta berbeiteá.
Erbestetar gaistóac
nai eukezan galdú
euscaldunac ez-táve
bururic macurtú.
Beste erri ascótan
yarechi-arren au
eztau-iños gurétan
canpococ aguintau.
Alperric gura eban
Anibal andiac
ecer-ez-etan euki
gueure euscaldunac.
Beste gaztelu бага
euren besoetan
coldarturic, lotu zan
ta ondo benetan
¿Nun, nun dozu indarrac
Anibal arroa?
¿Cec otzitu izan doc
encarren beroa?
Martizdi azcarracaz
burrucatu baaz
ator bildur bagaric

gudatuten gueugaz.
Erromatarrac eurac
datoz asheturic
zapaltzeco usteaz
alde au bertatic;
baya dóaz iguesi
ondo lotsaturic,
escu-bete guizonec
arpegui emonic.
Augusto Erromaco
Enperadoreac (sic)
nai evazan menpetu
euskaldun zagaiac;
baya onêc galtzarrai
erruz eraguinic,
igues arazo eutsen
euren muguêatic.
Andi eguin evazan
Erroma cendoac
guretarren biotzac
bai eta besoac.
Ez dau gueiago gura
onêcaz guerraric:
bake-opaca dago
ta gogo gogotic.
Octavianoc bada
ondo ezagutú
guere azkartasuna
eta evan autu
bakea eskintzea
baster chiki oni,

beragaz izateco
 adiskide beti
 Etzirean amaitu
 onecaz bacarric
 gure arerioac
 datoz erbezteric.
 Godoac gura leukez
 gueureac menpetu:
 Mauru cikinac bardín
 danac azpiratu.
 ¿Cer eguin lekikio
 ainbeste Yenteri?
 Euskaldunac bacarric
 ¿Celan eurai yarki?
 Orregaitiño bere
 ez dago bildurric.
 basamendi onétan
 ondo atonduric.
 Guizon bacoach dauco
 bere gaztelua.
 beragaz daucalaco
 biotz indartsúa:
 Erbestetar guztiac
 urrun ushaturic
 ichi even erria
 burua yasoric.
 ¿Cegaitic derichazu (sic)
 Ainbeste neke lan
 euskaldunen artean
 beti artu yoian?
 Gordetarren cintzoro
 Jaunaren fedea
 gure legue garbiac
 gueure euskerea.
 Erroma bildurgarri
 fede bagacoac
 nai euscuzan ecarri
 guzur Jaungoikoak,
 ezarri buztarria
 gueure idunetan
 euskera ta legueac
 galdu bas artétan.
 Gueure asaba ónac
 gauzac igarriric
 iñosh bétu ez eutsen

besteri bururic.
 Amar ondo arturic
 diño: «Lenagó
 ondatu ta il danoc
 azpiratu baño».
 Gueure ezaugarria
 lentzan Lauburuá
 orain esaten yaco
 Curutze santuá.
 Ishurtzen zan odola
 au ez galtzearrén:
 au yagonic, cirean
 guztiac, gordeten.
 ¿Eztogu, euscaldunac,
 lengoen fedea?
 Aen euskera laúa
 et'aren leguea?
 ¿Cer: emetu aldira
 gutarren biotzac?
 Baita ascoc berbetan
 ¿dirudie motzac?
 Gure asaba zarrac
 biztu al baleitez
 semetzat ezagutu
 naico ezguindukez:
 ez lotsaz artu naico
 guindukez umetzat
 ez badoguz yarraitzen
 guc euren onotzac.
 Ea bâ euscaldunac
 azcortu gaitean:
 gabiltzan beti zucen
 ta sendo fedean.
 Gueure bicierea
 arteztu bagaric
 ez dogu icusico
 iñosh egun onic.
 Ez alean guc galdu
 errico leguea,
 et^a anchinatic, dogun
 gueure euskerea.
 Gogoan beti euki
 lenengotic oná
 sartu ez. dal^a arrotzic
 aguintetan oná.

 IPUINEN AURRECO YAKIN-BEARRA

Eguno eztave
 abere mutuac
 ta pizti^a uzuak
 eguin barbaric baperé.

Diñogu davela
 au eta au esan
 eracusteco orlan
 Gueuc eguin bear doguna.

IPUIN ONAC

LENENGOA

Ama-alaba, cardanchillo eder cantaria miruac ilten icusiac

Cardanchilloa, emea abian
egocanean berotzen
arrautzachuac bera galian (sic)
aurreco zugatz-to baten
    canta ta canta
    dago, eztanda
    eguin bearrez soñutzen
Ain tzan ederra luma nabarrez
ta ori-gorri guztikoz
ce ama alabac áo zabalez
ari beguira dagocoz
    euren centzunac
    agan echunac
    dituez pozaren gozoz.
«Amac nescari». Pocho maitea,
¿eztantzun aren soñua?
zoragarria aren samea
zoragarria cantua.
    Ay, ce polita
    gueuc icusi ta
    yantzunagun chorichua! —
¡Ay, ce polita! darauntso amari
nescachi (sic) orrec urturic.
¡Ay ce ederra!; Ecin gueuc ari
escu-ezarri, t^aarturic
    eron gurera
    an eukitera
    caiola baten sarturic!»

Egozan alan ama-alabac
ero ero choriagaz
barriz onetan miru izalac
cerutic yatzirik egaz
    zart choriari
    erpac ezarri
    ta dau iguesten beragaz.
Eztituz ainbat gauzac baltztuten
gau ilunaren iluntzac,
cein da miruac dituz iluntzen
Ama-alaben biotzac
    kenduric ari
    chorichuari
    ederra — sama — bicitzac.
Ta guztiz bere { nescac damuaz
Beren berengui }
ez evan, ez, asco bear,
anche eguitemo chorienagaz
tasca tasca negar negar
    begui bereac
    urez beteac
    damuz biotza samur lar.
Amac orduan ondu esanezca
dirautsa bete betean:
«Aicon, emenche garbiro, nesca,
emengo poza cer donan:
    orain biciric
    puntuco ilic
gozoac ala parean».

BIGARREN IPUIÑA

Zaldi arrea ta asto apala

Zaldi arroa — bichiz ta cirarrez
tint apaindua — javea ganean
eucala yoian — ibilte galantez
    bere bidean

Onen betea — daroa burua,
baita an dago — buru erechia
ce zabal dala... datorco estua
    bide guztia.

Astoa barriz azur uts, goseti,
buruz berâric — arrañen azpian
etorren gueldi — aurreco bideti
bere andiran.

Zaldito putzac — buru yaguiagaz
irrintz eguinic — cearca beguira
bete betean — t^aabrigu charragaz
dirautsa «Gira».

Asto icuskí — ta lotsa bâcoa
niri bidean — ez eguïn aldéra?

Bada osticoz... Ken laster: ken: óá
bide — munera.

Asto gaishoak — bildurrarren nekez
daki ez nor dan — ta conor guztziac
yoanic daucaz — yo baleuan leguez
oñaztarriac.

Zan andic ara — bularrez idigui
zaldia, eta — Jaunac satz-lorrean
galdu zalaco — apaiñac edeki
t^a aguindu evan.

Gueror^a astoac zaldia zamari
eguinic dacus ta arroa cimaurdun
eta dirautsa gaistoz macalari
«agur, o lagun».

Ea, guizona, eguiten badozu
gueriz apur bat, ez arren arrotu
nor-nairi berba gozo eguiozu
ez osticotu.

IRUGARREN IPUIÑA

Atso ezain, burua eder eguiten evana

Atso azal chimur begui gorria
bizartsu baltza eta sur andia,
Argal { **macur** } **lauroguei urtecoa**
          { **erren** }
et^a aoan aguin bâcoa.
Bestetic barriz zan pistaz betea
ta zuri eucana ullea,
Beiseñatan cirudian catua
bizarretan saga.
Ecin zantar ezainago izanic
eztau entzun nai alan danic
Diño: «Cer da au? Betor espillua
icusteco neure burua».
Icusten dau bada zucen eguia.
Ezpillu guzturtia!
Diño: emon yat barre eguïteco
eta ez neu nazana esateco
Dago ezpillu au charto eguinic

ez deust eracusten aguinic.
¡Guzur uts! ¿Ene matrailla zuria
non doc? ¿Non azal leun-garbia?
Ic gau baltz eguiten deustac eguna;
eguzki arguia iluna:
bela baltz eperra.
Ezainduten dob ederra
nescachi (sic) gazteac dozac zartuten
gorputz lirañac macurtuten.
Ausico aut, ausi, osticopean:
ez aut eukico, ez, echean.
*Bacocha bici dau bere zoroac
orishe dirauscu atsoac.*
*Ez dogu ezautu gura burua
ez entzun eguia diñonic
ez sinistu berb' onic:*
eta ausi nai da espillua.

LAUGARREK IPUIÑA

Amarra ta luki miñ-artua,

Bein aceria
 plaust yausi zan
 sasi ganetic
 eguitean.
 Jaustec° orduan
 eutsan eutsi
 ango azuar
 gogor bati
 Ta miñ arturic
 biraoca
 asi zan, asi,
 Cristoc oba
 «Cein azan gaisto,
 cital charra!
 Bere esturan
 ire eskua.
 «Ta bein escatu
 yacanari
 euc, char, urratu
 ta eratzi».
 Arren ta nillac
 orain, beti

erôngo al ave
 an ta guzti.
 Arantzac barriz
 bake bakez
 erantzun deutse
 berba onez:
 «Ez, ez arrenic
 niri eguin:
 ic doc erria
 eîn bayac min.
 Ic aitu bear
 endun ondo
 nori oratu
 ez yausteco»
 «Onic ecingo
 bategana
 baoa, ona
 escatzera
 ¿Noc doc errua
 ezpada euc?
 Ecer erruric
 Ez yaucat neuc...

BOSTCARREN IPUIÑA

Ugazab'andra eraguin-guilleguia, eta nescatilla otsein ollar-iltzallac.

Eche bateco andrea
 zan bada guztiz kirmena
 beguiratua ta mena:
 berba baten eguillea.
 Erabillen ac echea
 larreguiz ondo aitua:
 bearrean tzan urtua:
 eta otseinac laneraco
 ollarrac yo orduraco
 eguiten eutsen oyua.
 Nescatillac gogaituric
 orren gosh yagui bearrez

diño e erdi asarez
 ¿Cer; ta loa erdituric
 ta bein ez bein osoturic
 beti gueuc yagui bearco?
 Au ta ¿noc aturetaco?
 Ez-bada: guzurra, abarra:
 ilgo yonagu ollarra
 bai, bai gueure bakeraco:
 Esan ta eguin, ilten dave
 ta iñoc ez igarteco
 luki gaistoa yateco
 eguingo yacala yave

zabalduta, ollar gabe
 andra ori da guelditu.
 Nescac pozac artu ditu
 lo ta lo eguitecoan.
 Alperric nescac: sasoan
 andrea oi don iguitu.
 Ugazab'andrec bada
 celan eztaucan ollarric
 amaiketan bagaric
 ta goishago bear bada:
 «Mari, diño, ta chagada
 ordu da: ea ta yagui
 Nagui zagoce, ta nagui

¿al zagoce icerditan?
 Dei eguinda, lau orritan
 yaguico bearco don, Mari.»
 Aror bada otseinchuac
 on ecarri bearrea
 buruari, caltepean
 parau dituez buruac.
 ¿Ceinbati onrac, diruac
 Osasuna izateco
 eguinac ¡ay! okerreco
 guztiak deutsez lortuac!
 Zuc gazachu arazuac
 munduan ond^o egoteco.

SEIGARREN IPUIÑA ⁽¹⁾

Andra alarguna ta ollo arrautzaguillea.

Andr^a alargunac evan
 zorionez echean
 ollo arrautzaria:
 ta zan icusgarria
 egunoro ifintea
 utsic бага arrautzea.
 Diño bere artean:
 «Emon yeutxâdanean
 aldi batez artoa,
 arrautz^a egunecoa
 beti yeustac eguiten
 ¿Cer, bada, eroaten
 bayeutsât nic bi bider?

Arrautz' bat ez doc ezer
 emonic yan aldi bi:
 eguingo bere noc ni
 andi tzar biren yabe
 ¿Celan bada ez yauec,
 asmatu onangoric?
 Alan ero eroric
 guiceadu zan olloa
 t^a arrautza batecoa
 alpertu zan gutzia
Beti izan da eguia.
guiegui billatzea
utsean gueratzea.

(1) ANDRA ALARGUNA, TA OLLOA

Andra alargunac echean
 Ceducan zori onean
 Ollo arrautzaria.
 Zan bai ecuscarria
 Egunoro ipintzea
 Utsic gabe arrautzea
 Dio pocez bere artean:
 Ematen diodanean
 Aldi batez artoa

Arrautza egunecoa
 Badit beti ipintzen;
 ¿Cer baldin eramaten
 Badiot nic bi bider?
 Arrautza bat ez da ecer:
 Emanic jan aldi bi;
 Eguingo ere nau ni
 Audi biren jabe;
 ¿Nola asmatu ez duve

Gauza onelacoric?
 Ala ero eroric
 Guizendu zan olloa;
 Ta arrautza batecoa
 Alpertu zan gucia.
 Beti izan da eguia:
Gueiegui billatzea
Ecer gabe guelditzea

Z A Z P I G A R R E N I P U I Ñ A

Arraintzalle uste utsetacoac

Arraintzalle cintzoac
 ibaian traña
 ezarri evenean
 artzen arraña
 pozez alcarri
 «behar dogu, cirautsen,
 betet^a ecarri.»
 Aldi zanean guero
 sare leüna
 atera gura dave
 dago astuna.
 Au poz zoroac
 bir milla arrain bêvéla
 ta igaroac.
 Diño: «Ey gazteac
 gaur bai dirua
 zorionez yoagu
 ciur artua!
 Gaur zaguiari
 ekin bear yeutsâgu
 ¡O pozcalari!
 Datoz gueldi munerantz
 ta ondo pozic
 bear lanac eguinic
 gogo gogotic.
 Mutilac, ea,
 lanac yacac dirua
 onec besteac.

Asten da aguertuten
 = gueure sarea
 = aguertu da erdia
 = urten bestea.
 Baita? arrâñac?
 Onêc uretan, eta
 arri bat trañac.
 An tzan iluntasuna
 biôtz-zauria
 eta pozez len tzana
 orain yausia.
 ozta barbaric
 eguin gura ei eutsen
 bat besteari
 ¿Eztacutsu onetan,
 ene semea,
 munduaren eguina
 ta guzurtea?
 Asco aguindu
 ta barriz emotean
 labur guelditu.
 Jaincoa da bacarric
 esanecoa
 bein aguindu davena
 a emongoa
 Beste guztiac
 urre-mendiac esan
 emon arrac.

(Continuará).

Fábulas en Dialecto Vizcaíno

(JARRAIPENA)

ZORTZIGARREN IPUÍÑA

Erbi bicitzeaz gogaituac ta ugarashioac

Erbi batzuc baten
 eguinic batzarra
 «¿ay bada, ciñoen,
 gueure zori charra
 Gueu beti bildurrez
 beti gueu icara
 bein ez gaituc bake onez»
 «orrelan ¿nor bizi
 onen bake galduz?
 guizonac bateti
 lakioz eta suz:
 chacurrac ausica
 atzean yarraituz
 otso, lukiac gueu ilca.
 Alan ibilteco
 oba yoägu il
 t'azken emoteco
 neke ain ugaril (sic)
 t'ain gogor ganera
 yatorcuanari
 gueu ta lanac uretara».

Esan ta eguin doaz
 urari emoten
 buruac, itoaz,
 nekeac itoten
 Munera aic eldu
 t'ugarashioac
 an, plast, cirean mushatu.
 Aushe icusiric
 diñoec «gazteac
 ez gozac bacarric
 gu nekepecoac.
 Gayoazan alon,
 atzera: ta lanic
 bayoagu, egon, egon.
*Nekepean danac
 obeto danari
 aitu, eta lanac
 êiten yacoz aci;
 barriz beguiratu
 chartoagoari
 damuac dira laburtu,*

BEDERATZIGARREN IPUIÑA

Agure gogaitua ta balbe charra.

Agureac
ozta ozta
eroian egur-sorta:
ta nekeac
erasota
diño «ay, eriotza».
¿Non, non ago?
ator laster
gaisho au eroaten
nic gurago
yoat, eder,
il bere bici bashen.
Ar'or bertan
balbe charra
bere begui aurrean

imini zan
ta dirautsa
¿zer guroc nic yaiadan?
Ez besteric
(zarrac larriz)
ezpada yasotea
au lurretik:
guero barriz
aurretic eu kentzea».
jceinbat ceinbat
biraoguilla
artaen dituz ipuiñak!
calteren bat
escatuta,
badatos, an negarrac.

AMARGARREN IPUIÑA

Asto iru yabe bata baño bestea deungagoac izana.

Astoak euan yavetzat
achulari (*sic*) escu-entsia
t^a eguneco yanaria
urri da astoarentzat.
Nai leuke onec beretzat
yango davena ugari
baya gueure achurlari
orrec ezteutso emoten:
t^a orregaitic eroaten
dau gosea ondo sarri.
«Ay, ay, diño ugazabac
nayaucac beti ni gosez
asazcaldi on bat pozez
¿niri nosh elduco yadac?
¡Ay ta ene gosecadac!
Nic yanez au bayaroat
laster eguin bear yoat

emengo egotaldia.
Yabe escu-ugaria
¿nic bein izango echoat?
Guero yaveac, salduten
deutso lapico-guinari.
Au barriz zan emolari
charra: eta ezda urten
lazeritic, ez kenduten
astoac gose bicia
bestetic ortuaria
iñosh ostu eroiana,
eztauco, ez, orain yana
ezt^a aza baten orria.
Orregaitic astochua
ebilen beti ta beti
nos onen aguindupeti
ateracoan burua

ta ez bici ain artua.
 Salduten dau zorionez
 ed° obeto adinonez
 ta ¿celango yaveari?
 Narruguin atsituari
 nor ilgo eztan emonez.
 Narru gordinen azpian
 ed° onduricoen pean
 egunean egunean
 dabil yoan etorrian
 gosez edo yan guichian:
 ta bildurrez dagoala
 nos berari bere azala

kenduco deutsan biciric:
 orregaitic erdi ilic
 ta icaraz bici dala.
 Guerora, «au, esan evan
 contu onac ateraric,
 ez beste ugazabari:
 ce banayoac onelan
 char bat itzi banayevan,
 besteagaz noc deungago».
Bacocha chit ondo dago
Yaunak yamico tokian
agan burua itzian
isango dau obeago.

AMAICAGARREN IPUÍÑA

Guizon escu-etsi lanez betea ta adiskide esan onecoa

Guizon batec eucazan
 gauza guztiac
 salduta, eguin evan
 urre-opil bat:
 ta lur azpian
 sartu evan opila
 ortu erdian.
 Egunean ta egun
 yoian cicotza
 icusten ondasuna
 edo biotza.
 ¡Ceinbat apachu
 emoten deutsan ari!
 guero estaldu.
 Leiotic dacus batec
 celan urrea
 darabilen guizonac
 sartu ta atera.
 Eta gau baten
 kentzen deutso cutuna
 ta eroaten.
 Oi leguez gosh goshetic

biaraumean (sic)
 artu nai dau lurpetic
 escu artean.
 ¡Damu gorria!
 dacus ostu deutsela
 opil Oria.
 ¡O ceinbat negar garratz!
 ¡ceinbat ayari!
 ¡ceinbat garbai eskerga!
 ta ¡ceinbat larri!
 Ez dauca onic:
 ez yan, ez edan daike,
 eta ez loric.
 Onelan dabilela
 igarten deutso
 lagunak naibagea
 eta dirautso:
 ¿Cer doc, guizona,
 ain ilun ibilteco
 lengotic ona?
 Zabaltzen deutsa onec
 bere biotza

bai esan bere, daven
damu mingotza.
«Agertu urrea
edo il noc damuac
adiskidea».
«¿Zer, dirautso lagunac,
au doc gustia?
Artu arri bat eta
egui opila.
Sartu lurpean

ainbat eguingo deua
zein da besteac».
*Cekentzarren caltea
onetan dago,
izan gauza, ez izan
beti deungaro
Izanda, lana;
galdurik, damu; ta ez
bein ondo dana.*

AMABIGARREN IPUIÑA

Ollo soñularia ta lapurrac

Eche baten lapurrac dira sartu,
gura dituez basterrac aratu
goi goitic eta bera.
Guero bere ez dave ecer atera;
ollar zar bat bai ¡ce izacaria!
baya lapurrentzat ona guztia.
Artu yaiagun au gueure ederra,
gangargarri, panpar, buru arroa
lumati, allatsu, lodi, mardo, a,
guretzat izango dok, gaur eperra.
¡Gaur bai gure esteguak!
Alan diño e lapur chancha-gurac.
Beeroen ollar zarra iltera
lapicoan egozten imintera.
Emon eutsan ollarrac negarrari
biotza biguntzeco lapurrari.
«¿Cetâco nozue ni? ¡O guizonac!
ezpadodaz aragui samur onac?»
Guztia dalperrean
lapurrac ez dau errukiric arean.
Ollarrac ekin ta ekia berbera.
¿Cetâco naroazue neu iltera?
Artu baninduzue ollaskotan
samur izango nintzan yatecotan.

Il bedi ollasko bigun gozoa:
ollar zarra ¡ce yateco zozoa!
Nacutsue zarturic,
gogor, gauza-eza eta zailduric.
Ez naz bici neu iñoren caltean.
Orduac iragartuten (*sic*) gavean.
Bici nazala banaz cerbaitaco;
ilten banozue ez ecetaco.
Neure soñua da chito artua
ta iratzartzeco loac artua.
¡Eguinaren bizarra!
gangar andiagaz az gangarra.
Emon doc ilteco erabaguia
idun ori izateco ebaguia.
¿Dozala guizonac iratzartuten,
yagui yitezán gavaz soñututen?
Ori barriz ¿lapurren aurean?
Galdua az gaur gueure batzarrean
orretanche yagoc gure caltea
t'iretzat, eroa, orain iltea.»
*Gaistoguilleac eztau nai arguiric
ezta bere izatea ezauna:
okerreraco gura dau iluna,
ta ez eukitea ecuslaririk.*

AMAIRUGARREN IPUIÑA

Aceri mats-gurea

Lukia baten yoan zan mastuira
 egozanean dingilizka mordak
 aitu-ezkero diño «¡ay, begira
 eta, ce onac!»
 Oraingo onetan, beintzat bear yoat
 ase ta bete nic sabel gosea
 ¡O ce eguna, ene mats-mordoac
 gaur bai neurea!
 Abiadu da. Guero nondic nora
 ekingo deutsan mats aec yateco:
 oraingo saltuca eguiten dau gora
 aõa artzeco.
 Guero atzeco oin bien ganean
 zutunik yarri ta agaitic achina
 igo nai leuke ¿cer da azkenean
 ac ez eguina?

Bein eguinari guichi erechiric
 beste ascotan abantetan yaco
 indarrac, putzac barriro usturic
 arrapetaco.
 Guztiz alperric izan tzan, orrenbat
 ec° eguin-alac, ta ecin eguinac
 emen-ezkero, eztau ez lacain bat
 ostu aguinac.
 Ostean guero gure lukichuac
 matsai beguira epe dollorrean:
 «ez dozac gauza, ez dozac elduac:»
 esaten evan.
 ¡Berein onango gizonen artean!
 cerbaitegaitic buruac urratu,
 al dana eguin ta ecin davenean
 achakiatu.

AMALAUGARREN IPUIÑA

Catu ariman bildur-eguiac.

Catu bit
 ya yanic.
 burruntzico olloa
 diñoe
 ea ete
 daven yango burdiña.

¿Baleie?
 Ez dave:
 bildur arima gauzan.
 ¿Ceinbatec
 ez yoec
 gauzac ebaten alan?

AMABOSTCARREN IPUIÑA

Otso gaishotua ta ardi ascoyakina.

Otsoa dabil basoetan
 basterrac guztiac galduten,
 emen ostu bestean ilten
 yausi da chacurren ortzetan:

Eta aguinca ebaguiric
 itziten davee gaistoac
 galduric bere lau zancoac
 haya orregaitic biciric.

Egun ta egun cerbait da ondu
 ta estututen dau goseac:
 ezteutso emoten eizeac
 ta berarragaz ez atondu.
 Ardi bat dabil anche yaten
 «ator ona dirauts^o otsoac,
 erruki bear doc gaishoac.
 Ecardac ura ontzi baten.»—
 «— ¿Ura nai doc nic ecartea?
 dirautso urtento ardiac,
 ez arabil eu egarriac;
 gosea doc, luki, gosea.»
 Gura eunke malmutz, garbitu
 polito polito cintzurra,

t^aataraco neure azurra
 ire aguietan apurtu.
 Arinic ecin doanean
 asmadu doc ire egarria
 et^a azala errukarria
 guzur utsa daucac miñean.
 Ilgo al az, il, orche bertan
 asco-yakin, char, artosoa.
 Ez-nachac ni orren zoroa,
 yausteco eure aguietan.
*Bai: bacochac gordeburua
 gaisto deunga guztietatic,
 ta euren berba leunetatic
 izan ezdedintzat galdua.*

AMASEIGARREN IPUIÑA

Madrilgo itsu barri zabaltzaillac

Zan une baten guerra tin itzal bat
 Españarracaz Frantzesen artean
 ta ilten even guizon makina bat
 alcartutean.
 Izan tzan bada guere malpecadu,
 Irun aldean atak^e eskerguea:
 bioc il asco baita asco galdu
 batac bestea.
 Madrilgo cale, plaza, basterretan
 ebiltzan guero bertaco itsuac
 paperak saltzen eta zabaletan
 gueuc eguinduac.
 Dedarrez bada eta turrunt zarrai
 ots eraguinic, ciñoen itsuac:
 Bai: Españarrac deutsez Fran-
 eyo buruac [ciarrai
 Baguilearen oguei garreanean
 Or Irunetic cerchubait arago

bitzuoc ekin eutsen, gueu guinean
 izan gueiago.
 Lau milla guizon lurrean echunic
 guelditu yakez eta bost millari
 oratu deutse gureac et^a artunic
 onantz ecarri.
 Bertan egoan guizon azartuac
 dirautso: «Itsu, eta guretatic
 ¿ceinbat il dozac? ta ¿ceinbat
 Arren esaguic.» [artuac?
 Erantzun eutsan gueure itsu orrec:
 «ori Madril-en eztoac esan bear
 Paris-co itsuac ebatzico yoec
 artez, nai ceaz.»
*Cerbait eguiten gaituezan berbac
 or darabilguz beti gora-bera;
 barriz chikitzen gaituen bestea
 ez bein atera.*

AMAZAZPIGARREN IPUIÑA

Osaguilla, gaishoa il ezkerro erremedioa ezan evana

Medicuac
 diño bada
 il tzan gaishoa gaitic
 «au odolac
 aterata,
 etzan ilgo onetatic.
 Badarantzu
 an dagoan
 batec: Au lenagotic

zuc aguindu
 bacenduan
 ori zan ondo eiñic.
Astoari
garagarra
il ezkerro ondotic,
biciari
zarra zarra
yaten emon bearric.

AMAZORTZIGARREN IPUIÑA

Guizon parrasta ta guizon yakina.

Guizon parrastac esaten
 evazan farfulleriac
 pitean bein, et^a aciac
 «Madril-en nic egun baten
 yente guztizco errematen
 ta Erregueren aurrean
 amar bat cana lucean
 saltutu, t^a andi chikiac
 icaraturic guztiac
 anche guelditu cirean.
 Cecen bateri Gaztelan
 adar batetic eutsiric
 bildots bat leguez gueldiric
 plaz'erdian euki nevan.
 Catamotzac eguit' evan
 Cataluñan calte larchu.
 Mendiz mendi banoatsu:
 ta zapotzetic artua
 dacart errirauzua
 baita an ito panpartsu.
 Arrabetean zabalíc
 ao guztia davela
 et^a adurra dariela
 beguiái eraguin bâric
 arrituric, ícararic

dagoz yenteac entzuten,
 ta barriac itanduten.
 Besteari ez naguitu:
 t^a alcarren atzean ditu
 berbac irabiotuten.
 An egozanen artean
 bat zan nonbait arguiago
 baita cerbait urtenago.
 Eta guztien aurrean
 dirautsa onez onean
 ta cintzo urrengo itzac:
 «Adiskidea, eguizac
 emen diñocan gauz'orrêc,
 eta nic ta beste onêc
 eu artuco augu aintzat.
 ¡Ceinbateri onenbeste
 esan leikion eguiac
 Buruac parraskeriaz
 eguin andi naico beste.
 «Eguin yoat au ta beste
 Ain uritan en° aldian.»
 ¿Orain barriz? ¿Gure errian?
 Epelac, ta gauza ezac.
 Eguizac emen: ta ecertzat
 artuco aut icusian.

EMERETZIGARREN IPUIÑA

Aztu, besteen gauceen igarlaria, ta bereetan itsua

Aztu guzurra
 cartac eyo
 ta ebaguiric
 daragoio.
 Oni ta ari
 igarriten
 cer cer (*sic*) etorri
 bear yaken.
 dirautsa Atal-go
 mutilari
 «I ezconduco
 az iñondi
 Nesca aberats
 cintzoagaz
 lau milla ducat
 yaucânagaz.
 Aganic barriz
 bost ume eder
 izango dozac
 ¡eztoc ecer!
 Ichas-aldeco
 andreari
 «ez bildur izan
 senarreqic.»
 Bost ille harru
 ceur' alboan
 izango dozu
 oniñoan

Aurtemin yatzun
 Habana-tic
 urten ta dator
 aberatsic,
 Onic onean
 bere nesca
 larri datorco
 «Ai andrea»
 Gure echea
 suac artu dau
 sugatetic:
 gara galdu»
 Aztuak dana
 arrituric
 negarrez diño
 ta gogotic:
 «Ene mamarra
 ast' andia
 bestena dakit
 ez nirea»
 ¡Ceinbat ipuiñac
 artzen ditu
 euren gauceetan
 itsu itsu:
 ta bestênetan
 yakin argui
 cer eguin bear
 ta cer itzi.

OGUEIGARREN IPUIÑA

Catu padarra ta eiztariac

Anchina erri baten
 bici zan catua
 gueldi egon bearrez
 guztiz gogaitua;

Iguesa artu nai dau
 ehetic basora
 igaroten egunac
 bere gag^o onera.

Diño: «¿Zer doc gazteac,
 emen ni sarturic?
 ¿Nic egoan bear yoat
 bildurrez beteric?
 ¿Sucaldera nayoac?
 Nesca otseguñac
 neure-ganatzen yozac
 bere aserreac.
 Ilinti ta bartzunac
 yeustazac yaurtuten
 neure bizcar-azurra
 asco minberatzen.
 Au doc emoten yeustan
 egunec^o oguia
 alan artu yaiadan
 sabaira-bidea.
 Nayarabildec guero
 sarri ilariaz
 lapurreta guztiaz
 niri egotziaz.
 Asmu zantar onegaz
 nayoec zainduten:
 oramayan okelac
 yeustezac gordeten.
 Iñosh iñosh bayoac
 gure otseguña
 beste toki batera;
 baya suguetea
 chacur baten pecora
 yeustac ac largatzen
 itzi nai ez yeustala
 onec urreratzen.
 Catuac bear yoec
 bici ganbaretan
 billatu yanaria
 eche sagüetan:
 suac argaltzen yozac
 ta guztiz macaldu,
 alan gueure Mishochu
 guztia doc galdu.
 «Au doc nic yantzuadan
 betico leloa:

guero estaltzen yoec
 contuz lapicoa
 arrapau ez yaiadan
 gueli egosia,
 ta euren yatécotic
 ase nic gosea.
 Egun bakezco бага
 ¿nor bici onelan?
 Ez doc enetzat obe
 igues berealan
 mendira eguitea,
 cer yan billatzeco
 sabel ain mûritua
 nosbait beteteco?»
 Catuac asmo ori
 artu evan laster
 eizan arrapetaco
 ollagor ta eper,
 satitzac, satorrac, ta
 erbi gaztechuac,
 birigarro, zozoac,
 beste chorichuac.
 Basoan artu evan
 leku ezcutua:
 alan dago gorderic
 gueure bizartsua,
 cateac egosteco
 pizti, t^a egastiai
 bidea zabaltzeco
 este chimurtuai.
 Laster zan bai guizendu
 Mishochu gueurea.
 mendian izat eztau
 echeco gosea.
 Diño «¿Au yanaria
 samur gozotsua!
 Errian bici dana
 da, bai, zoratua».
 Catu eremutarrac
 ez dau nai berarric:
 ez aran, ez mesmeru
 ez baso sagarric:

aragui samurretan
 dago coipeturic,
 barau tzarra daucala
 betico azturic.
 Onelan ebilela
 pozez zoratuta
 doacoz eiztariac
 su-armac artuta:
 laguntzat davêzala
 eiza-chacur zûrrac
 billatu ta ilteco
 eper ta erbiac.
 Usainca dabilela
 chacur bat lurrean
 beingoan guelditu da
 satitza aurrean.
 Dago gueure padarra
 an ishil gorderic,
 chacurrac gura eztau
 alde eguin aric.
 Eiztariac an dira
 inguru batuten
 ollagor eper edo
 erbiac urteten
 ete evan sasitico
 sua eguiteco
 ilic escuz artuta
 buryacaratzeo.
 Ustez uste bâcoan
 dacusdecatua

sasipe zocondoan
 guztia sartua:
 eucazala alboan
 azurrac ugari.
 Zala calteguillea
 trast, eutsen igarri.
 Chistuz, barrez, biraoz
 deutsea escuz eusten
 ta locarri zaillacaz
 errime lotuten.
 Esaten bere deutse
 «¡Eiza-galtzallea!
 emen galdu bear doc
 ire bicitzea. —
 — Guizonak ¿Cer eguin dot?
 dirautse, catuac
 aguertu guidazuez
 neure pecatuac
 Baldin ceuen laguna
 neu banaz onetan
 ¿cetaraco nozue
 alan castiguetan?
*Aguintaria bada
 calteguin andia
 ¿celan cigorperatu
 lapurchu chikia?
 Lapur gaisto artzallac
 badira lapurrac
 iruntzico ditue
 azur ta mamiñac.*

OGUETABATCARREN IPUIÑA

Ezcongueia ta emaztegui biak, gaztea ta zar-nastea

Ez zar ta ez gazte
 bere ulle erdia
 zuritzen asia
 ta nonbaitz bere
 gogoeta asco igaro ondoan

guizon cicotz-to bati yarri yacon buruan
 bêvala nos edo nos ezcontzec^o ordua.
 Gure ezcongueiac bêvan dirua,
 bai cea, bai acia;
 ta egui eguia
 ondo costaric
 baldara batua.
 Berac azkenic
 bêvan emasteguei naicoa? (*sic*).
 Gustiac nai cirean azaz,
 edo obeto aren poltzaz.
 Cueure guizona agaitic
 etzan larritzen:
 Arinegui gauza onic
 ez da eguiten.
 Nescatilla biri cirudian
 itzi eutsela biotza artuten;
 ez agaitic guztiz yavetuten.
 Bada oraindo adin onean tzan:
 bestea ia
 galtzen asia;
 baya apaiñez eukezana estalduae
 denporeac ostu eutsazan urteac.
 Nescatilla aec zoraturic
 euken guizon au guztizco,
 bacoachac izatea gaitic
 altzoan: ta biac ulle-ustuteco
 yolastaca leguez errotic
 gaztênac zuri guztiac
 ta zarrac ulle baltzac
 eurrez ideki eutsezan,
 orren ando ece calboturic
 guerora imin even.
 Amodioak ez evan guztiz itsutu
 cekento tzar ori: zanean contutu,
 esan eutsen andragueiai berac.
 «Ezker milla, nescato ederrac:
 benetan dan-au nozue mutildu
 baya orregaz ez tot ecer galdu.
 Ondo da, iracurle maitea,
 cer direan nescac yakitea.
Ascotan bazabiltz

*aecaz chanchetan
gorputz-arimacondasunac
kenduco deutsuez danac*

OGUETABIGARREN IPUIÑA

Bela gaiskin chikia, otso gaiskilla andia ta guizona.

Astoac bizcar azurrean
eucan zori charrez zauria.
Gauza zan, bai, negargarria
beleac ekin eutsanean.
Alper osticadea
t^a arrantza tzarrac eguitea
Asta-zaina (barrez) gozozco
ta belea yaten gogozco.
¡Asto errucarria!
¿Non yagoc eure errukia?
Icusten egoan otsoa

ce larri ebilen astoa:
astazainac errukirik ez
ta belea ushatu nai ez.
«zori gaistocoa ni
¡escupean artu banagui!
Au diño otsoak ez deunguero
ce ondo ausmartu ezkerro.
Guizon gaistaguin otsotua
dagoz ipuiñean sartuac
beti bici bear icaraz
ez gozoz ta bai bake charraz.

IPUIN BERBERA

Gauza batzuetan cerbait bestera eguinda

Bela calteguin chikina, otso eraillea ta guizona.

Asto burutzarrac bizcarrean
eucan alan bearrez zuloa:
ta zan negar eraguitecoa
beleac an eragoioinean
Alper osticadac.
ta alper tzirean arrantzacac:
yabea beguira barre zantzo,
ta belea yaten gogo gogoz.
Adi dago lurpetic otsoa

cein estu darabillen astoa:
yabea bertan ero eroric
ta yaleari ez *ken* bat *ortic*.
«¡Zorigaldua neu
diño, ainbeste eguingo baneu!
Bai: eguia, otso yave arec
ori icusita ilgo induket.»
Calteguin chikia eroan diteke
ilzalla donguea ken beiteke.

OGUETA IRUGARREN IPUIÑA

Asto nekeac amaitua ta ila, ta zaldi biotz gogorra.

Asta emeac pisu gueiegui
eroian bizcar ganean
t^a albaintinkaca yoian bideti
arnasa ecin betean,
emen guelditu
guero iguitu,
charto batean bestean.
Beragaz yoian zalditoari
dirautsa onez ta lotsaz:
¡Ay zaldi laztan, lagun zamari!
il bear yoat pisuaz,
yaucât larregui
ecin nayeguic
nic onen zam^a astunagaz.
Arren ta arren, zaldi maitea,
euc izan nizaz erruki.
arindu! guidac ene carguea,
eutsiric euc atal bati.
Eguiten beustac
emongo deuat
eskerric asco, ó zaldi.
Zaldi musturrac purrustu tzarrac
eguinic ¡ay! ta entzun ez,
buruguin onac lagunguin charrac
dirautsa orri destañez:
¡Asto ta asto!
¡Gaisto ta gaisto!
irea beti: besteric ez.»

«Gogora yoan gura enduken
pisuchu iski bategaz!
bestec eztanda ta... bayeguiken
ez deuna deus bestenagaz.
Ez yonat ecer;
eguin emen ler:
il aldin or nekeagaz»
Alango baten astoak uco
eguin dau, eguin, bidean.
Yaveac arre: yaveac isho:
yaveac yo: t^a alperrean
bertanche yausi
arnazac asi
astoa, il da ^azkenean.
Asto bagaric bere burua
yaveac icusi, eta
zaldi mushari aren pisua
emon deutso bizkarrera:
ganetic dala
aren azala,
au eratzita, kendua.
Onda eguinic, ondo bai ondo,
saldi biotz bagacoa.
Alanche bada yacoc emongo
doanari eu lacoa
¡ay, bai, gogorra!
ire sendorra,
ta bestêna eutsaz, ta öa.»

OGUETA LAUGARREN IPUIÑA

Leoi-artz auska indarguetuac, ta lukia

Leoiak eta artzac bein aurkitu evên
mendian barruan ardichu galdu bat
deslai ebilena, baita gura leukên

biac, bacoachac beretzat.
 Artza nonbait egon lecuz urrerago
 ta leoi yaunari lotsa yagon bagan
 Ardi gaishoari esetsi lenago
 deutso, il ta bota, bertan.
 Leoi uzuari ori dacusala
 su goritan sartu, ta orroi eguinic
 basterrac guztiac bêra dacazala
 garra dario danetic.
 Estau onen arin oñastarri batec
 batetic bestera bidea eguiten
 ta il yo davena, ceinda leoi orrec
 deutsan artzari ekiten.
 Artz bildurgarriac lazturic ulleac
 Aõa zabal ta erpac lusaturic,
 arpegui emoten deutso, celan achac
 olatuai gogorturic.
 Batac gogor gogor ta gogor besteac
 erpaca bat onec, besteac erpaca:
 biac ortz-aguinca, indar-putzac biac
 altar apurtu guraca
 ¡Ay ango orroiac ta desgarrío!
 ¡Ango burruc-auscac, ta apurtzea altar!
 Ez etzirudian ezpada trumoia
 edo lurra zala dar-dar.
 Onelan luzaro ibili cirean,
 aric etal danoc ebai indar-ustu
 ta nekeen nekez echunic lurrean
 bioc cirean gueratu.
 Guelditu ezkeró aric pusca baten
 aceri yakina dator ara laster
 ta bien aurrean ardia dau yaten:
 eurac barriz ezin ecer.
 ¡Oy ta ceinbat bider aucilari charrai
 au yazoten yaken! Diruac utzitu:
 encon nastariai eta letraduai
 ecer-ecéan guelditu.

OGUETA BOSCARREN IPUIÑA

Catamotz uzu caiolatua, ta chacur etse-yagola ascataua

Caiola burdintsuan
 catamotz uzua dago sarturic
 dacusala chacur bat pozturic
 cate bagaric, parlantzuan.
 Gora-ber^a au icusi evanean
 sartu zan catamotza aserrean,
 cerua besoz nai dau arrapatu,
 eta eubazan burdiñac urratu
 Diño hada deadarrez chacurrari deadarrez
 biraoz ta araoz ta asarrez } dirautso baita su gori asarrez
 ¿Celan ain itzal-arina n'izanic
 nayaukec emen estu ta catigu?
 Niretzat az, chacur, gauz'ez, catibu,
 ez doana ez erparic ez zanic.
 Alan bere jire aleguerea!
 ¡Ara t^a onaco eure bicitzea!
 Ni barriz atsacabez
 burdina artean emen naibaguez... —
 — «Onda doc, diño chacurac (parcatu)
 egotea eu orlan, ni ascatu.
 Az erpatsua, ta odol-zalea:
 neu guizon echeen yagontzallea.
 t^aezpaintz alangoa
 ez natzac ni eu bashen mistoa
 Euc sartzen deutsec guztiai bildurra:
 eguia doc au eta ez guzurra.»
 ¿Cetacoira indar-putzac lurrean
 izango baira norberen caltean?
 ¿Ceinbat obe bigunchu izatea
 ta biotz errukiorra aguertzea?
 ¿Ez dozu nai cateric?
 Ez bada zuc ños eguin calteric.

(Iarraituko da).